

ODPADLÍK

V sobotu, 28. února 1931, přiběhl Mosley na pokraji zhroucení se silnou chřipkou a začínajícím zápallem plic do své londýnské kanceláře. „Prosil o dobrovolníky a přispěvky, přislíbil, že v dalších parlamentních volbách postaví 400 kandidátů, a vrátil se do postele.“ Při odchodu řekl Nicolsonovi: „První vážnější kolaps v mém životě a v takové chvíli!“¹ V době před objevem antibiotik byl zápal plic vážným onemocněním. To nebyl právě vydařený začátek příběhu nové strany postavené na mladosti, energii a vitalitě. I tak ale příběh strany, již Mosley nepříliš inspirativně nazval „Nová strana“ (*New Party*), začal.

Zakládací ceremoniál i úvodní projev měla na starosti Cimmie, podporovaná Stracheym, Oliverem Baldwinem a několika dalšími Mosleyho věrnými. Hospodářská krize

¹ Citováno podle DORRIL, Stephen. *Blackshirt. Sir Oswald Mosley & British Fascism*. London: Penguin Books, 2007, s. 164.

na přelomu dvacátých a třicátých let byla nejvážnější v britských dějinách – navzdory tomu, že Británie byla postižena méně než jiné země.² Mosleyho proctví o nemožnosti obnovení britské hospodářské síly prostřednictvím exportu se naplnila. Labouristická vláda nenalezla na krizi žádnou odpověď. Nezaměstnanost stoupla na 2,5 milionů lidí (20 % všech pojištěných dělníků) a vývoz klesl oproti roku 1929 o 50 %. V době, kdy byly sociální dávky jen velice malé, nebo neexistovaly vůbec, to znamenalo signifikantní nárůst počtu lidí žijících pod hranicí chudoby. Zdálo se, že je to ideální doba pro založení nové, radikální politické strany.

Jak jsem naznačil v předchozí kapitole, v kuloárech se o tom, že Mosley a spolu s ním pravděpodobně i několik dalších labouristických poslanců ze strany odejde, mluvilo již delší dobu. Mosley sice ještě koncem ledna ubezpečoval stranické předáky ve svém volebním obvodu ve Smeethwicku, že se nechystá stranu opustit, s tučným šekem od Morrisona v bance již ale v té době dobře věděl, že je to lež. Mezi poslance, kteří měli labouristy s Mosleym opustit, patřila jeho manželka Cimmie a věrný přítel Strachey, dále pak William John Brown, Robert Forgan a Oliver Baldwin, jistou dobu se mluvilo i o Ernestu Bevinovi.

Dne 24. února 1931 vydal Macmillan ve svém nakladatelství oficiální program *New Party*, sepsaný Stracheyem, Allenem Youngem, Brownem a Bevinem. Byla to v podstatě rozšířená verze Mosleyho memoranda/manifestu. Hlavní body a cíle programu byly plánování, soběstačnost, rozvoj domácího trhu, soustředění se na impérium. Ochrana pomocí cel měla být odpovědí na problémy průmyslu, zejména

² RICHARDSON, H. W The Economic Significance of the Depression in Britain. *Journal of Contemporary History*, Vol. 4, No. 4, Oct 1969, s. 3–19.

nových odvětví jako elektrický průmysl nebo letectví. Současně „se měl klást veškerý důraz na rozvoj impéria“; v programu ale stálo i to, že „neexistuje žádný důvod, proč by se neměl podporovat obchod s jinými zeměmi, například Ruskem“.³ Cílem programu byla „politika cílená na to, aby řešila současnou krizi bez předsudků a předpojatosti [existujících – J. D.] politických stran“. Jinými slovy, měl to být apel napříč politickým spektrem. Hlavním rozdílem mezi programem *New Party* a programem jiných politických stran měla být reforma dolní komory britského parlamentu (*House of Commons*) ze „žvanímy“ (*talk-show*) na „pracovní dílnu“ (*work-shop*) a vytvoření pěti či šestičlenné vlády.⁴

S těmi, kteří měli spolu s ním odejít ze strany, se Mosley dohodl, že rezignují postupně. Prvním měl být Brown, avšak poté, co mu odbory pohrozily ukončením financování, vystoupí-li z *Labour Party*, zpanikařil. Mosley se musel nechat odnést do jeho domu na nosítkách a dohlédnout na to, aby splnil slib Brown nicméně z Labouristické strany vystoupil až 4. března. Obávaje se přílišné podobnosti mezi *New Party* a Hitlerovým hnutím a zároveň možnosti ztráty svého postu v odborech však nakonec do Mosleyho Nové strany nikdy nevstoupil. Ani Bevin nakonec Mosleyho nepodpořil a v Labouristické straně zůstal. Dne 26. února rezignoval Oliver Baldwin – zkažený, psychicky labilní homosexuál, jenž se svým otcem, Stanley Baldwinem, nemluvil více než desetiletí. Do Mosleyho strany nevstoupil, sám sebe označoval za nezávislého. Souhlasil ale, že bude vystupovat na shromážděních *New Party*.

³ *A National Policy*. London: Macmillan, 1931, s. 12.

⁴ Tamtéž. Program reformy parlamentu byl pak rozvinut v dalším oficiálním prohlášení *New Party*. STRACHEY, John – JOAD, C. E. M. *Parliamentary Reform: The New Party's Proposals. Political Quarterly*, No. II. (1931), s. 319–336.

Kromě toho šlo vše relativně hladce. První březnový den uveřejnil o *New Party* článek *The Observer*. Nazval ji „hnutí za mobilizaci energie, vitality a mužství, jež zachrání a znovu vybuduje národ“.⁵ Dne 3. března Labouristickou stranu opustila Cimmie a také sir Charles Trevelyan, který však zdůraznil, že to nedělá kvůli Mosleymu a že „pro lidi jako on nemá ani kousek pochopení. Důstojníci, již velí praporu, mohou odejít, ale nesmějí se z nich stát rebelové“.⁶ Jak si všiml Marquand, odchody jednotlivých poslanců ze strany labouristy příliš neoslabil: „Jako ztroskotanci na lodi na otevřeném moři, labourističtí poslanci instinktivně pochopili, že jejich jedinou šancí na přežití je schoulit se dohromady a přečkat bouři: zatímco několik otužilých jedinců vyskočilo přes palubu, ostatní se srozmáždili a začali spolu držet silněji než kdykoli předtím.“⁷

Mosleymu přislíbilo podporu i několik mladých liberálů a konzervativců. Jediný, kdo nakonec k *New Party* přeběhl, byl nicméně William Edward David Allen⁸ – poměrně obskurní postava, člen konzervativců a zároveň *Empire Free Trade Crusade*. Jak již dnes víme, pracoval pro britskou tajnou službu MI5 a důvodem jeho vstupu do strany bylo zřejmě Mosleyho špehování.⁹ Další konzervativci, především

⁵ *The Observer*, 1st March 1931, s. 6.

⁶ MORRIS, Andrew James Anthony. *C. P. Trevelyan: Portrait of a Radical*. Belfast: Blackstaff, 1977, s. 184.

⁷ MARQUAND, David. *Ramsay Macdonald*. London: 1998, s. 592.

⁸ CORTHORN, Paul. W. E. D. Allen, Unionist Politics and the New Party. *Journal of Contemporary British History*, Vol. 23, Issue 4, 2009, s. 509–525.

⁹ Jistou dobu se věřilo, že obvinění z jeho spolupráce s MI5 bylo falešné, dokumenty odhalené v roce 2006 v *The National Archives* však podávají jasné důkazy, že i když možná nebyl přímo agentem tajné služby, bezpochyby pro ni pracoval minimálně jako informátor. Viz například TNA, Records of Security Service (KV) 3/35 14. British Union evidence of support from Italy (1) 1942,

Stracheyho a Mosleyho přátelé jako Bob Boothby, Walter Elliot nebo Oliver Stanley, se stranou z povzdálí sympatizovali, ale tím jejich podpora končila.¹⁰ Do *New Party* přešlo i několik liberálů, avšak ani jeden poslanec. První a jediný liberální poslanec vstoupil do Mosleyho *New Party* až v září 1931.¹¹ Mosleyho podporoval i značný počet studentů „Oxbridge“ (tedy Oxford University a Cambridge University), *New Party* ale nikdy nezískala masovou členskou základnu. Matthew Worley ji proto neváhal v biologickém žargonu trefně nazvat „hlavou bez těla“.¹²

První větší mítink *New Party* se konal 5. března v Southampton Row. Podle plakátů měli řečnit Mosley, Cimmie, Allen, Strachey, Brown a Bevan. Mosley byl stále nemožen (poprvé se ukázal na shromáždění jako řečník až koncem dubna), Bevan nikdy z Labouristické strany nevystoupil a Brown na poslední chvíli odmítl svou účast. Předem vytištěné plakáty *New Party* zvoucí na její první shromáždění byly tedy zavádějící.¹³ Jako hlavní řečník nakonec vystoupila Cimmie, byla však neustále přerušována dvěma provokatéry. Nakonec je musela vyvést ochranka, která zakročila poměrně tvrdě. Labouristé ochranku okamžitě nazvali „fašistickými hrdlořezy“.¹⁴ Z velkých britských

KV 3/256 British Union of Fascists: finance: Miscellaneous papers about the financial resources of the British Union of Fascists, 1940–1941 a další.

¹⁰ BALL, Stuart. *Baldwin and the Conservative Party: The Crisis of 1929–31*. New Heaven: Yale University Press, 1988, s. 159–161.

¹¹ *The Times*, 10. října 1931, s. 7.

¹² WORLEY, Matthew. What Was the New Party? Sir Oswald Mosley and Associated Responses to the 'Crisis', 1931–1932. *History*, Vol. 92, No. 305, 2007, s. 46.

¹³ Tamtéž.

¹⁴ BENEWICK, Robert J. *The British Fascist Movement, 1932–40*. Manchester University, 1963. s. 75

deníků o akci neinformoval žádný kromě kratičké zprávy v *Daily Telegraph*. Podle Nicolsona byl „tisk odhodlán bojkotovat všechny, kteří se budou snažit být na něm nezávislí“.¹⁵

Dne 10. března 1931, těsně předtím, než mohl sám odejít, byl Mosley vyloučen z Labouristické strany za „hrubou nelobajálnost“.¹⁶ MacDonald mu s ironií napsal: „Ty zůstáváš upřímný a čistý, zatímco my všichni jsme falešní.“¹⁷ Zajímavou pozici zaujala labouristická pobočka v Mosleyho domácím volebním okrsku – Birminghamu. Podle ní, „kdybys věnoval své schopnosti a výmluvnost přesvědčování lidí o správnosti labouristické politiky, a tím zabezpečil, že se *Labour Party* vrátí ve volbách do parlamentu jako většinová strana, bys byl velká postava našeho hnutí – ale Ty jsi nemohl čekat“.¹⁸ Netrvalo dlouho a rozšířily se zvěsti, že Mosley podplácí labouristické politiky a členy strany, aby odešli a přidali se k němu. Pro běžné členy Labouristické strany byl zrádce. Několik shromáždění, na kterých měli příslušníci *New Party* vystoupit, bylo přerušeno násilnostmi (15. března v Manchesteru, 29. března v Liverpoolu, 30. března znovu v Manchesteru), nebo muselo být zcela zrušeno (Hull, Dundee).¹⁹ Dne 17. března označil *The Daily Worker* Novou stranu za fašistickou organizaci.²⁰ První Hitlerův životopisec v Británii, Wyndham Lewis, ve své knize Mosleyho k vůdci nacistů rovněž okamžitě

¹⁵ BALL/Harold Nicholson Papers, Diaries of Harold George Nicholson (1886–1968), 12th March 1931.

¹⁶ *Minutes of the National Executive Committee, 10th March 1931*. Woodbridge: Labour Party, 1931.

¹⁷ Citováno podle DORRIL, s. *Blackshirt...*, s. 166.

¹⁸ Citováno podle BENEWICK, R. *The British Fascist Movement...*, s. 68–69.

¹⁹ CROSS, Colin. *The Fascists in Britain*. London: Barrie and Baskliff, 1961, s. 47, DRENNAN, s. 157.

²⁰ *The Daily Worker*, 17th March 1931, s. 1.

přirovnal.²¹ Vtipně psala o Mosleyem i levicová socioložka, ekonomka a historička Beatrice Webbová, podle níž „už sestavil i vládu. Politikou *New Party* byl vládní kabinet pěti lidí. Těch pět lidí měli být: 1) sir Oswald Mosley; 2) bývalý kancléř lancasterského vévodství; 3) soudruh Mosley; 4) Tom Mosley a 5) člen parlamentu za Smethwick“.²²

Navzdory všem počátečním neúspěchům se Mosley rozhodl, že strana postaví svého kandidáta do doplňkových voleb pro Ashton-unter-Lyne, kde se kvůli úmrtí labouristického poslance zastupujícího tento okrsek uvolnilo místo. Volby se měly konat 30. dubna 1931 a jako kandidát *New Party* byl určen Allan Young. Tento volební okrsek v dělnické čtvrti s 46% nezaměstnaností byl baštou Labouristické strany. Do čela Youngova volebního týmu se postavil Wilfred „Bill“ Risdon, veterán první světové války, hornický odborář, bývalý labourista a agilní propagandista.²³ Risdon dal rychle dohromady tým entuziastických mladých členů strany, vytiskly se plakáty (většinou šlo o velké červené plakáty s jediným slovem: KRIZE), *New Party* najala profesionální řečníky, dokonce se zvažovalo, že si Mosleovi lidé předplatí jistý čas v *Radio Paris*, jež bylo možné v oblasti zachytit (BBC odmítlo Mosleyho propagandu vysílat).²⁴ Dne 27. dubna se Mosley setkal s volebním týmem. Agitátoři *New Party*

²¹ LEWIS, Wyndham. *Hitler*. London: Gordon Press, 1972 (1931), s. 134. CROSS, C. *The Fascists...*, s. 47.

²² Citováno podle DE COURCY, Anne. *The Viceroy's Daughters: The Lives of the Curzon Sisters*. London: Phoenix Press, 2000, s. 150.

²³ RISDON, Jon L. *Black Shirt and Smoking Beagles. The Biography of Wilfred Risdon: an unconventional Campaigner*. London: Wilfred Books, 2013. Viz také DRÁBIK, Jakub. Black shirt and smoking beagles. The Biography of Wilfred Risdon: an Unconventional campaigner. (Jon Risdon). *Dvacáté století / The Twentieth Century*, 1/2015, s. 132–134.

²⁴ Podrobněji ke kampani viz DORRIL, s. *Blackshirt...*, s. 169; WORLEY, Matthew.

se z ulic vrátili nadšení a informovali šéfa strany o tom, že volby jejich kandidát pravděpodobně vyhraje. Mosley si to nemyslel, byl ale přesvědčen, že alespoň porazí labouristy.

Nic z toho se však nenaplnilo. Young skončil jako poslední, získal jen 4472 hlasů (16 %), o jen těsně stačilo na to, aby se mu vrátil jeho vklad.²⁵ Jediné, čeho Mosley dosáhl, bylo, že labouristé neobhájili svou pozici. Překvapivě totiž zvítězil konzervativní kandidát se ziskem 12 420 hlasů (44,6 %), druhý skončil labourista s 11 005 hlasy (39,4 %). Když byl výsledek oznámen lidem shromážděným před volební místnosti, propuklo násilí. Mnoho řadových příznivců labouristů, především dělnického původu, obviňovalo ze svého neúspěchu *New Party*. Young jim podle nich odebral hlasy, jež by za „normálních okolností“ získali, a tudíž umožnil vítězství konzervativců. Mosley se stal terčem jejich neskrývané nenávisti i fyzických útoků. Příznivci labouristů na něj křičeli, že je „zrádce“ a „jidáš“.

Policie Mosleymu doporučila, aby odešel zadním vchodem. Mosley to odmítl, souhlasil ale s tím, aby jeho manželka byla vyvedena zadem s ochrankou. Do hotelu na opačné straně náměstí se Mosley chtěl dostat přímo přes dav. Známí jej varovali, že ho dav zlynčuje, on ale, jak popsal událost Nicolson, „bledý zlostí, ne strachem, šel a celou dobu se na dav pohrdavě usmíval (...) muži nadávali, ženy ječely a plivaly na nás“.²⁶ Mosley tehdy Stracheymu údajně

Oswald Mosley and the New Party. London: Palgrave MacMillan, 2010, s. 109–111.

²⁵ Každý kandidát v daném okrsku musí v britských volbách složit zálohu (v roce 2015 činila 500 liber), kterou dostane zpátky v případě, že se mu podaří získat 5 a více % hlasů. Získá-li méně než 5 % hlasů, záloha propadne.

²⁶ NICOLSON, Nigel (ed.), *Harold Nicolson: Diaries and Letters*, v. 1, 1930–9, London: Collins. 1966–68, s. 71–71; WORLEY, M. *Oswald Mosley and the New Party...*, s. 8

řekl, že „tohle je dav, který od války zabránil v Anglii cokoli udělat“.²⁷ Policejní eskorta Mosleyho i jeho tým bezpečně dopravila do hotelu. Nikomu se nic nestalo, Stracheyho ale dav k smrti vylekal. Zaskočen zůstal i Mosleyho nekompromisní reakcí a vyžíváním se v provokování lidí. Později události v Ashtonu popisoval jako zrod britského fašismu.²⁸ Nejzásadnější důsledek, jenž z události vzešel, byla právě změna duševního rozpoložení Stracheyho. Začal pochybovat o správnosti svého rozhodnutí podpořit Mosleyho a uvažoval, jestli nezhradil všechny své ideály.

Obecně byla *New Party* vnímána rozporuplně. Část společnosti byla Mosleyho projektu nakloněna a sympatizovala s ním. Zajímavý pohled na toto hnutí nám poskytuje například kniha Herberta George Wellse *The Autocracy of Mr. Parham*, v níž se objevilo i fašistické hnutí *Duty Paramount League* v čele s charismatickým vůdcem sirem Osbertem Mosesem. Wells ho vykreslil jako pozitivní charakter, jenž mamě prosí rozpačitý dav, aby protestoval proti nečinnosti vlády.²⁹ Relativně pozitivně o straně psaly i konzervativní *The Spectator* a *Morning Post*.³⁰ Se sympatiemi se vyjadřoval též Keynes, jenž udržoval s Mosleym i Stracheyem písemný kontakt a schvaloval základní teze politického programu strany (i když je nutné podotknout, že Keynes byl přesvědčen, že by bylo lepší, kdyby se Mosley snažil svůj program prosadit v rámci Labouristické strany).³¹ Jistá

²⁷ STRACHEY, John, *The Menace of Fascism*, London: Gollancz, 1933, s. 161.

²⁸ Tamtéž.

²⁹ H. G. Wells, *The Autocracy of Mr. Parham* (Garden City, New York: Doubleday, Doran, 1930)

³⁰ WORLEY, M. *What Was the New Party?...*, s. 42.

³¹ BALL/Harold Nicholson Papers, Diaries of Harold George Nicolson (1886–1968), 29th April 1931.

nejistota novinářů panovala v otázce, kam *New Party* zařadit. *The Times* ji nazval „národně socialistickou“ stranou, zatím co levicový *Manchester Guardian* zdůrazňoval její kořeny v ILP. Jiné levicové tiskoviny pro změnu Mosleyho projekt považovaly za propagandu pro konzervativce ve snaze oslabit labouristy.³² Komunistická strana Velké Británie označila *New Party* jednoznačně jako fašistickou stranu.³³

Ne všem členům označení za fašistickou stranu vadilo. Filozof a významný člen strany Cyril Joad zpočátku otevřeně mluvil o tom, že „současné problémy Británie vyžadují nové politické techniky..., jež prosadí silný muž se silným programem (...) některé tendence mají skutečně výrazně fašistické rysy, ale když se prosadí, bude to nejbližší věc k fašismu, jež bude britský národ se svým specifickým politickým vkusem, staletími politického tréninku a loajalitou k parlamentním institucím schopný strávit“.³⁴ Dne 14. května se Strachey, Young a Allen setkali s Mosleym, který tvrdil, že násilí, vyvolávané na shromážděních strany komunisty a labouristy, již dosáhlo vrcholu. Joad navrhl vytvoření „ochranných jednotek“ podobných těm nacistickým. Mosley o něčem podobném uvažoval už nějakou dobu. Výsledkem schůzky proto byla Mosleyho osobní tělesná stráž, tzv. *Biff Boys* (Ranaři či Rváči), pod vedením dvaadvacetiletého Petra Howarda, reprezentanta Anglie

³² WORLEY, M. *What Was the New Party?...*, s. 43.

³³ DUTT, Rajani Palme. *Fascism and Social Revolution*. London: Martin Lawrence, 1934, s. 266–267. Viz také THORPE, Andrew. *The Communist Party and the New Party*. *Journal of Contemporary British History*, Vol. 23, Issue 4, 2009, s. 477–491.

³⁴ Citováno podle DORRIL, s. *Blackshirt...*, s. 172, viz také SKIDELSKY, Robert Jacob Alexander. *Oswald Mosley*, London: MacMillan, 1975, s. 258–259.

v ragby a kapitána oxfordského ragbyového týmu.³⁵ Mosley se nechal slyšet, že když to bude zapotřebí, *Biff Boys* se s opozicí vypořádají „starou dobrou anglickou pěstí“.³⁶

Biff Boys se na shromážděních chovali násilnický a jejich agresivita vystrašila jak Nicolsona, tak Joda i další členy strany. Podobnost s nacistickým hnutím si stále více všimla veřejnost i politický establishment. Mosley se zdál být čím dál víc zaujat fašismem a ekonomickou koncepcí korporativismu.

Dne 30. června 1931 měl projev v hotelu na Cannon Street v londýnské City před byznysmeny a finančními magnáty země. Použitím fašistické rétoriky jim oznámil, že *New Party* se snaží o „vytvoření nového politického myšlení, koncepce národní renesance, nového lidstva, síly a ráznosti“.³⁷ Bohatí obchodníky Mosleyho projev nezaujal; jak sám později Nicolsonovi přiznal, jeho snaha vybrat na shromáždění finanční prostředky na chod strany byla z větší části neúspěšná a jeho hlavním podporovatelem zůstal Morrison.³⁸

New Party se stále nedařilo vytvořit masovou členskou základnu. Zdá se však, že to ani nebylo Mosleyho prioritou. *Daily Herald* odhadoval v červnu 1931 počet členů strany na tisícovku.³⁹ Mosley se snažil získat pro stranu vlivné

³⁵ LAWRENCE, Jon. Fascist violence and the politics of public order in inter-war Britain: the Olympia debate revisited. *Historical Research*, Vol. 76, No. 192, May 2003, s. 245. WORLEY, M. *Oswald Mosley and the New Party...*, s. 79–80; Také RENTON, Dave. *Red Shirts and Black. Fascists and Anti-Fascists in Oxford in the 1930s*. Oxford: Ruskin College Library, 1996, s. 3.

³⁶ RENTON, D. *Red Shirts and Black...*, s. 3.

³⁷ MOSLEY, Nicholas. *Rules of the game. Sir Oswald Mosley and Lady Cynthia Mosley 1896–1933*. London: Secker & Warburg, 1982, s. 176.

³⁸ BALL/Harold Nicholson Papers, Diaries of Harold George Nicolson (1886–1968), 20th July 1931.

³⁹ WORLEY, M. *Oswald Mosley and the New Party...*, s. 72.

členy a spojení. Během víkendu z 21. na 22. července se setkal v domě lídra liberálů Archibalda Sinclaire se dvěma velikány britské politiky: Winstonem Churchillem a Davidem Lloydem Georgem. Lloyd George navrhoval, aby zformovali „národní opozici“ jako předchůdce „národní vlády“. Předpokládal, že tato „národní vláda“ kvůli krizi již brzo vznikne mezi Baldwinem a MacDonalodem. Nakonec se ale na ničem nedokázali domluvit.

Ani jedna z těchto věcí ale nebyl největší problém *New Party*. Ve vedení, ani u řadových členů nikdy neexistovala shoda na směřování strany. Část hnutí se klonila k fašismu a chtěla svou organizaci budovat podle vzoru Mussoliniho hnutí nebo podle německých nacistů. Za účelem studia nacistických metod dokonce do Německa odcestovali v červnu dva „vyslanci“ strany. Jiní členové navštívili „Hnědý dům“ nacistické strany v Mnichově.⁴⁰ Všechno řídil samotný Mosley, jenž kontroloval stranické finance a měl hlavní slovo i při vytváření politiky. Část strany sdružená kolem Stracheyho chtěla nasměřovat *New Party* směrem k marxismu. Toto vnitřní pnutí vyvrcholilo v létě 1931. Kromě ideologické roztříštěnosti trpěla strana i problémy jiného charakteru. Nemilým incidentem byla událost, když stranický pokladník utekl se značnou částí financí do kasina v Dieppe. Společnost mu dělal další člen strany, Robert Forgan, jež dokonce Mosleymu v dopise vyhrožoval, že když mu nepošle dalších pět set liber, rezignuje a způsobí straně veřejný skandál (o jaký skandál šlo, nepsal).⁴¹

Vedení strany se setkávalo téměř denně v londýnských kancelářích na Great George Street, nebo přes víkendy

⁴⁰ WORLEY, M. *Oswald Mosley and the New Party...*, s. 80, s. 157.

⁴¹ SKIDELSKY, R. *Oswald Mosley...*, s. 279

u Mosleyových na jejich panství v Denhamu. Ani vážnost situace a časová náročnost jeho práce nezabránila Mosleymu v mimopracovních aktivitách. Kromě několika dalších milenek, které postupně vystřídal, se věnoval i své staré zálibě – šermu. V červnu 1931 vstoupil do šermířského klubu *Birmingham Fencing Club* a své vášni téměř úplně propadl. Neustále trénoval, což pohodě ve straně a důvěře jeho nejbližších spolupracovníků nepřidalo. Strachey si stěžoval, že „je nemožné přinutit ho, aby se podíval na ty nejdůležitější záležitosti NP, protože je zaneprázdněn šermem“.⁴² Mosleyho výsledky byly navzdory zraněné noze obdivuhodné. Byl vyšší než jeho soupeři, zato však stejně hbitý a rychlý, co mu dávalo ohromnou výhodu. Stal se reprezentantem své země a dokonce skončil na druhém místě v mistrovstvích Británie, čímž dokázal, že byl „jedním z nejlepších kordistů své doby“.⁴³

Zatímco on zaznamenával úspěchy na sportovištích, jeho strana se rozpadala zevnitř. Dne 20. července 1931 navrhl Strachey „úzkou hospodářskou spolupráci s ruskou vládou“, což by vyžadovalo faktické zrušení obchodních vztahů se Spojenými státy, Francií a dokonce s impériem.⁴⁴ Mosley řekl, že „takový návrh by mohl podpořit pouze komunisti“.⁴⁵ Stracheyho plán byl tudíž zamítnut. Proti hlasovali Mosley, Cimmie, Forgan, Nicolson a Allen, pro byli pouze Strachey a Young. O několik dní později, 24. července, došlo

⁴² Citováno podle DE COURCY, A. *The Viceroy's Daughters...*, s. 152. Také DORRIL, s. *Blackshirt...*, s. 174, WORLEY, M. *Oswald Mosley and the New Party...*, s. 103.

⁴³ GRAY, Edmund. *Modern British Fencing: A history of the Amateur Fencing Association 1964–1981*. London: Amateur Fencing Association, 1984, s. 453.

⁴⁴ WORLEY, M. *Oswald Mosley and the New Party...*, s. 53, s. 134.

⁴⁵ BALL/Harold Nicholson Papers, Diaries of Harold George Nicolson (1886–1968), 24th July 1931.

k ostré debatě mezi Mosleym, Stracheyem a Youngem, jenž byl v té chvíli na pokraji nervového zhroucení. Projednávali stranickou politiku, cíle a budoucí směřování strany. S Mosleym se již ale nedokázali shodnout na ničem. Oba proto ještě téhož dne rezignovali a *New Party* opustili. Podle nich vedl Mosley stranu „ke konzervatismu nebo k fašismu“,⁴⁶ s čímž nechtěli mít nic společného. Mosley ve svém programu povýšil „dočasné národní plánování“ na základní doktrínu své hospodářské politiky a čím dál více se přibližoval koncepci korporativního státu. Strachey a Young byli v zásadní opozici. Tvrdili, že korporativní stát by zničil všechno, co si dělníci v posledních desetiletích vybojovali. Mosley je naopak obvinil z komunismu. Dva dny nato opustil *New Party* pro její postupnou fašizaci i Joad, jenž se ještě před několika měsíci ke směřování strany k fašismu stavěl poměrně pozitivně.

Mosleyho to ale od jeho plánů neodradilo. První srpnový den uspořádal shromáždění, jehož se zúčastnilo 40 000 lidí. Při té příležitosti se davu ptal: „Již dva roky máme v Británii krizi, a co udělala naše vláda?“ Sám si hned odpověděl: „Absolutně nic!“⁴⁷ Svě posluchače pak vyzýval ke vstupu do jeho strany: „Zvu vás do něčeho nového, do něčeho nebezpečného.“⁴⁸ V létě 1931 se finanční krize v Británii skutečně dostala do kritického bodu. *Bank of England* vyčerpala ve snaze udržet zlatý standard téměř všechny rezervy.⁴⁹ Tzv. Květnový výbor (*May Committee*), vytvořený za cílem

⁴⁶ *The Times*, 24th July 1931, s. 5.

⁴⁷ WORLEY, M. *Oswald Mosley and the New Party...*, s. 112–113; viz také MOSLEY, N. *Rules of the game...*, s. 165.

⁴⁸ MOSLEY, Oswald. *My Life*, London: Thomas Nelson and Sons, 1968, s. 285

⁴⁹ KUNZ, Diane. *The Battle for Britain's God Standard in 1931*. Beckenham: Croom Helm, 1987.

prozkoumat dopad krachu na Wall Street v Británii, podal vládě zprávu, že rozpočtový deficit nebude 20 milionů liber, jak se původně předpokládalo, ale 170 milionů. Jediným návrhem, s nímž dokázala komise přijít, bylo omezení výdajů vlády: snížení mezd státních zaměstnanců, rozsáhlé plošné propouštění a další škrty.⁵⁰ To by však podle vícero ekonomů (zejména podle Keynesa) způsobilo nárůst počtu nezaměstnaných, což si systém sociálních dávek, beztak na pokraji zhroutení, nemohl dovolit. Vláda byla naprosto bezradná.

Mosley si s krizí poněkud překvapivě hlavu nelámá a odjel na tradiční letní dovolenou na Riviéru. Cestou se zastavil v Oxfordu za Williamem Morrisonem, aby prodiskutovali další financování hnutí. Mosley mu se podařilo Morrisona přesvědčit, aby mu poskytl dalších 5000 liber na vydávání zamýšleného stranického časopisu *Action*. Morrison přislíbil počátečních pět tisíc a dalších 15 000 ročně na chod časopisu. Mosley pak přesvědčil Nicolsona, jenž měl být v jeho nepřítomnosti odpovědný za fungování *New Party*, aby se stal šéfredaktorem zamýšleného časopisu. Nicolson proto opustil své místo redaktora *Evening Standard* a plně se oddal práci pro stranu.⁵¹

Zatímco země hospodářsky a ekonomicky kolabovala, Mosleyho dovolená měla obvyklý charakter: bezstarostné

⁵⁰ TAYLOR, Alan John Percivale. *English History, 1914–1945*. Oxford: Oxford University Press, 1965, s. 288; MOWAT, Charles Loch: *Britain Between The Wars*. Cambridge: Cambridge University Press, 1968, s. 379–385. Viz také *Report of the Macmillan Committee on Finance and Industry*. 27th June 1931, TNA, CAB 24/222 ref. 0011; *Committee on National Expenditure Report*. 27th July 1931, TNA, CAB 24/222 ref. 0044.

⁵¹ Dopis Mosleyho Nicolsonovi, 16. 8. 1931, citováno podle DORRIL, s. *Black shit...*, s. 179.

večírky, pitky a sexuální orgie. S Mosleyovými trávilo dovolenou znovu několik celebrit, mimo jiné Mosleyho bývalá milenka, americká herečka a podnikatelka Maxine Elliotová, i jeho současná milenka Lottsie Fabre-Luceová, manželka ředitele francouzské banky Crédit Lyonnais. Jako v předchozích letech, znova se opakoval stejný scénář: Mosley si užíval pitky a milenky, zoufalá Gimmie se starala o děti a pokoušela se zabránit manželovi v bezostyšném flirtování s mladičkou modrookou blondýnou Lottsie. Nakonec se jí to částečně podařilo, právě na dovolené v létě 1931 počala třetí dítě.⁵²

Dne 11. května 1931 vyhlásila rakouská banka Creditanstalt bankrot, což signalizovalo kolaps mezinárodního bankovního systému.⁵³ Finanční krizi, jež se v Evropě naplno rozběhla, v Británii naplno pocítili v polovině srpna. Dne 21. srpna oznámili američtí finančníci MacDonalldově vládě, že Británii neposkytnou záchranní půjčku, dokud nezavede 20% snížení podpory v nezaměstnanosti. To labouristická vláda nemohla v žádném případě udělat, a proto požadavek odmítla.⁵⁴ Nicolson psal Mosleymu: „Lidé si asi budou povídat, že během nejtěžší krize v moderních politických dějinách jsi upřednostnil radovánky ve Středomoří. Na druhou stranu, nevidím nic, co bys mohl udělat, kdybys tady byl. Ctím, že je důstojnější chybět a mít rezervovaný postoj, než být tady a být všemi ignorován.“⁵⁵ O dva dny později, v neděli 23. srpna, se MacDonalld setkal

⁵² DE COURCY, A. *The Viceroy's Daughters...*, s. 156–160.

⁵³ MOESSNER, Richhild – ALLEN, William A. Banking crises and the international monetary system in the Great Depression and now. *BIS working papers*, No. 333, Basel, 2010, s. 2–3.

⁵⁴ MOWAT, Ch. *Britain Between The Wars...*, s. 379–385.

⁵⁵ BALL/Harold Nicholson Papers, Diaries of Harold George Nicolson

s králem a nabídl mu okamžitou rezignaci. Král ale již měl svůj plán: zprostředkovat dohodu mezi Baldwinem a liberály, jež měli pod MacDonalduvým vedením sestavit Národní vládu. V pondělí 24. srpna 1931 odpoledne MacDonald rezignoval. Ještě téhož dne večer ale přijal královu nabídku a několik hodin po rezignaci se znovu stal premiérem. Zásadní rozdíl spočíval v tom, že tentokrát vedl v podstatě konzervativní vládu (složenou ze čtyř konzervativců, dvou liberálů a tří labouristů).⁵⁶

MacDonaldovo rozhodnutí postavit se do čela Národní vlády způsobilo v jeho straně značné pobouření. V podstatě byl okamžitě sesazen z postu předsedy a dokonce vyloučen. Navzdory všemu, co pro ni udělal, zůstal MacDonald v *Labour Party* nenáviděnou postavou.⁵⁷ George Bernard Shaw, jenž se s Mosleym znal a v mnohém mu byl názorově blízký (Mosley se nechal Shawem značně inspirovat a později vycházel z několika jeho filozofických koncepcí), konstatoval, že byla velká škoda, že Mosley labouristy opustil. Veřejně si povzdechl: „Kdyby jenom věděl, že MacDonald spáchá politickou sebevraždu!“⁵⁸ Byl přesvědčen, že Mosley měl velkou šanci stát se předsedou strany a poté možná i premiérem.

Mosley se o změnách ve vládě dozvěděl až 25. srpna 1931 z novin a okamžitě se rozhodl pro rychlý návrat do Británie.

(1886–1968), 25th August 1931 a také *Letter from Harold Nicolson to Oswald Mosley*, citováno tamtéž, 21st August 1931.

⁵⁶ MOWAT, Ch. *Britain Between The Wars...*, s. 393. Podrobněji FAIR, John D. The Conservative Basis for the Formation of the National Government of 1931. *The Journal of British Studies*, Vol. 19, No. 2 (Spring, 1980), s. 142–164.

⁵⁷ PUGH, Martin. *Speak for Britain! A New History of the Labour Party*. London: Bodley Head, 2010, s. 212–216.

⁵⁸ SKIDELSKY, R. *Oswald Mosley...*, s. 266, MOSLEY, N. *Rules of the game...*, s. 204.